

Historia

POLACY ZA GRANICĄ

Ich nazwiska są lepiej znane na świecie niż w Polsce. Czasem nie zdajemy sobie sprawy z tego, że za światowymi osiągnięciami stoją nasi rodacy. W nowym cyklu artykułów będziemy przybliżać sylwetki tych genialnych Polaków.

CZŁOWIEK, KTÓRY rozpracował Enigmę

Mariana Rejewskiego można by nazwać największym hakerem XX w. Pracował w czasach, gdy komputerów jeszcze nie było. Do złamania skomplikowanego kodu musiały mu wystarczyć mądra głowa i cierpliwość. Jego zdolności i dokonania długo były okryte tajemnicą.

Tekst: Ewelina Jamka. Konsultacja merytoryczna: Agnieszka Kuś

Rozpętując II wojnę światową, Niemcy byli pewni, że mają maszynę do szyfrowania, której nie rozgryzie nikt. Słynna Enigma umożliwiała pisanie wiadomości niezwykle skomplikowanym szyfrem. To dlatego, że w maszynie zastosowano mechanizm z obrotowymi bębenkami połączonymi kablami. Te elementy podczas pracy maszyny łączyły się w różnych układach, zmieniając litery w szyfrowanym tekście.

Enigma wydawała się nie do pokonania. A jednak ktoś dał sobie z nią radę...

Student na tajnym kursie

W 1929 roku Marian Rejewski, student wydziału matematycznego na Uniwersytecie Poznańskim, został uczestnikiem tajnego kursu kryptologii, organizowanego przez Wojskowe

Biuro Szyfrów. Szukano młodych talentów, najbardziej wyróżniał się właśnie Rejewski i jego dwóch kolegów: Henryk Zygalski i Jerzy Różycki. Zatrudniono ich w poznańskim Biurze Szyfrów, a potem przeniesiono do Warszawy. Tam Rejewski zmierzył się z Enigmą.

Bezcenny dar

Do złamania kodu Rejewski postanowił wykorzystać zasady matematyki. Nikt przed nim tego nie robił. Informacje o działaniu Enigmy, jakie posiadał polski wywiad, nie były wystarczające, by matematycy mogli wyliczyć wzory opisujące połączenia między poszczególnymi elementami szyfrującymi Enigmy. Na szczęście wywiad francuski zdobył i przekazał Polakom potrzebne informacje. To pozwoliło na dokonanie obliczeń. Enigma została złamana (było

to w roku 1932). Polacy jednak póki co zachowali tę wiadomość dla siebie...

Dopiero na kilka tygodni przed wybuchem wojny, gdy widać było, że do niej dojdzie, polski rząd i wojsko podjęli decyzję o podzieleniu się wiedzą z przedstawicielami brytyjskiego i francuskiego wywiadu. Gdy wybuchła wojna, kryptolodzy zostali ewakuowani do Francji, a potem do Anglii. Pracowali w małej komórce kryptologicznej w miejscowości Boxmoor, gdzie łamali szyfry SS. Niemcy bowiem dla bezpieczeństwa używali wielu kodów, nie tylko Enigmy.

Bletchley Park

Tymczasem pracę nad Enigmą przejął słynny brytyjski ośrodek kryptologiczny Bletchley Park.

W 2021 roku egzemplarz Enigmy trafi do Muzeum Historii Polski w Warszawie.

Biuro w Bletchley Park.

READ IT

to believe it!

By the end of 2019, an Enigma museum will open in Poznań.

Zatrudniano tam 9 tysięcy ludzi, wśród nich najwybitniejszych matematyków. Wszyscy opierali się na schematach, które Rejewski wypracował jeszcze przed wojną. Jednak nikt o nim nie mówił. A przecież to m.in. dzięki jego pracy rozszyfrowano tysiące depesz, co pomogło pokonać Niemców – przez całą wojnę nie wiedzieli oni, że ich tajemnica została odkryta i że alianci, znając ich plany, wyprzedzają ich o krok.

Skromny bohater świata

Po wojnie Rejewski wrócił do rodzinnej Bydgoszczy. Do emerytury pracował na urzędniczych stanowiskach. Jego córka w jednym z wywiadów wspominała, że słowo „Enigma” przez dwadzieścia lat nigdy w domu nie padło.

Dopiero na początku lat 70. francuski oficer wywiadu Gustave Bertrand opowiedział publicznie o roli, jaką odegrał Rejewski. Do Rejewskiego zaczęli przyjeżdżać reporterzy, historycy, filmowcy. W 1978 został on odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

W angielskim Bletchley Park odsłonięto w 2002 roku tablicę z napisem: „Tablica ta upamiętnia pracę Mariana Rejewskiego, Jerzego Różyckiego i Henryka Zygalskiego – matematyków polskiego wywiadu, którzy pierwsi złamali kod Enigmy. Ich praca ogromnie pomogła kryptologom w Bletchley Park i przyczyniła się do zwycięstwa aliantów w II wojnie światowej”. Wreszcie Rejewski i jego koledzy zostali docenieni.

Materiał powstał we współpracy z Narodowym Instytutem Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA, www.polonika.pl

